

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ МИСТЕЦЬКОЇ ПЕДАГОГІКИ

УДК 378.22.637.016:78

О. В. Єременко

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ: ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ В ХОРЕОГРАФІЧНІЙ ОСВІТІ

Актуалізовано проблему інтеграційних процесів у хореографічній освіті. Підкреслюється необхідність забезпечення такого характеру хореографічної підготовки студентів, коли опанування хореографічного мистецтва опосередковується пізнанням інших різновидів мистецтва. З'ясовано, що ізольоване, відокремлене навчання хореографії має поступитися місцем спрямуванню пізнання на осягнення узагальнених закономірностей мистецтва та їх відображення в хореографічному. Схарактеризовано специфіку реалізації інтеграційних процесів у хореографічній освіті, яка полягає в тому, що художній образ танцювальної композиції розкривається через пластику людського тіла засобами танцювальної виразності, своєрідними пластичними рухами виконавця тощо.

Ключові слова: інтеграція, інтеграційні процеси, хореографічна освіта, студенти-хореографи.

Постановка проблеми. Актуалізація проблеми підготовки фахівців із хореографічного мистецтва мотивується необхідністю з'ясування суперечностей між інноваційними пошуками у визначенні змісту й технологій навчання у вищій школі та недостатнім їх усвідомленням і світоглядним науковим та методичним забезпеченням у сфері хореографічної освіти. Вирішальну роль у розв'язанні завдань сьогодення в контексті забезпечення модернізаційних підходів у вітчизняній освіті відіграють інтеграційні процеси. Їх реалізація в мистецькій освіті забезпечує такий характер фахової підготовки студентів-хореографів, коли опанування хореографічного мистецтва опосередковується пізнанням інших його різновидів.

Аналіз актуальних досліджень. Вітчизняна вища школа має значні здобутки в галузі підготовки майбутніх фахівців до діяльності у сфері мистецтва (А. Козир, Г. Ніколаї, О. Олексюк, В. Орлов, О. Отич, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька, В. Шульгіна та ін.).

У хореографічній освіті відомими є імена таких науковців, як Л. Андрощук, Т. Благова, О. Касьянова, Т. Повалій, О. Реброва, А. Тараканова, Л. Цветкова, Д. Шаріков та ін.

Утім, аналіз методологічної та методичної літератури з досліджуваної теми, а також вивчення практичного досвіду організації навчального процесу дозволяє зробити узагальнення, що в численних і вагомих надбаннях педагогічної науки обмежено розглянуті питання забезпечення інтеграційних процесів у хореографічній освіті.

Мета статті – висвітлити особливості реалізації інтеграційних процесів у хореографічній освіті.

Виклад основного матеріалу. Наукові підходи до використання інтеграційних тенденцій у навчанні студентів-хореографів, застосовані в сучасній педагогіці, свідчать про багатоаспектність цієї проблеми. Загальновідомо, що донедавна пріоритетними у викладі навчального матеріалу вважалися диференційовані, предметно-ізолювані підходи. На сучасному етапі інноваційно-педагогічних зрушень в освіті проблема інтеграції стає об'єктом дослідження й експериментального пошуку багатьох науковців.

Аналіз означеної проблеми в історичному ракурсі доводить, що ідея про єдність наукових знань знаходила відображення ще в працях мислителів минулих століть (Аристотель, Г. Гегель, І. Кант, Лейбніц, Платон, Л. Фейєрбах), а також у багатьох дослідників більш близьких до нас часів (В. Амбарцумян, М. Вавілов, Н. Вінер, Д. Менделєєв, І. Павлов та ін.). Загальновідомо, що інтеграція означає об'єднання в ціле будь-яких окремих, раніше ізолюваних частин або елементів. Іноді інтеграцію пояснюють як стан поєднання окремих частин і функцій систем у цілому, а також процес, що призводить до такого стану [11, 24].

Доцільно зазначити, що вперше з'явившись у математиці, поняття про інтеграцію під впливом суспільно-історичної практики наповнюється новим змістом, стає філософською категорією, призначеною для відображення найбільш значимих зв'язків і відношень між різними сторонами навколишньої дійсності. Інтеграція, координуючи й субординуючи окремі наукові дисципліни в єдине ціле, виражає створення нової, більш досконалої картини світу [10, 26]. Так, В. Сидоренко, П. Дмитренко вивчають диференційовані та інтегровані процеси в науці й розглядають інтегруючі фактори наукових знань, а також різні види й рівні інтеграції залежно від характеру взаємодії та взаємозв'язку між різними галузями знань, серед яких:

- об'єднання в одну науку, теорію чи наукову систему кількох галузей, що знаходяться на описово-емпіричному рівні й розвиваються відносно самостійно й відокремлено між собою. При цьому вони стають специфічними розділами даної наукової системи;
- взаємодія розвинених фундаментальних наук, які знаходяться на теоретичному рівні, внаслідок чого виникає певна наукова картина світу;

- взаємозв'язок між теоретичними дисциплінами й науковими картинами світу на основі загальних логічних, математичних, кібернетичних та інших методів;
- взаємодія різних конкретних галузей знань і наукових картин світу з філософськими ідеями та принципами, взаємозв'язок конкретних наук і філософії.

Інтеграція в педагогіці є одним із головних принципів науково-педагогічного мислення, а в змісті освіти, за М. Ярмаченко, – процесом виявлення одноптипних сутностей (закономірностей) з елементами змісту навчання та встановлення їх системної цілісності на основі закономірних зв'язків між ними [7, 516]. Інтеграційні процеси в педагогічній науці, зокрема в теорії навчання, забезпечують єдність дидактики та психології мислення, педагогічної психології та соціології, соціології та педагогіки в цілому тощо. Крім того, для визначення закономірностей навчання дослідники залучають поняття й теоретичні передумови кібернетики й соціології; характерною ознакою сучасної дидактики стає поповнення її понятійного апарату за рахунок понять з теорії інформації, теорії систем, теорії оптимізації, евристики, семіотики тощо.

Визначення інтегральності як дидактичного принципу (О. Бандурка, К. Волинець, С. Гончаренко, І. Козловська) має рішуче значення в дослідженні особливостей забезпечення інтеграційних процесів у фаховій підготовці студентів-хореографів.

Так, І. Козловська розрізняє інтегровані та інтегральні освітні системи. Слід підкреслити, що інтегрованих системах не передбачені якісні перетворення різнопредметних знань, а інтегральні системи характеризуються реалізацією об'єктивно існуючих між елементами зв'язків, а також застосування проблемного підходу в процесі структурування змісту навчання [1; 2].

З'ясування інтеграційної проблеми передбачає розгляд міжпредметних зв'язків, підходи до застосування яких представлено науковцями неоднозначно, а саме, як: один із рівнів інтеграції (Р. Гуревич, І. Козловська), дидактична умова вдосконалення навчального процесу (Н. Левіна, А. Усова), ефективний засіб реалізації кожного з аспектів навчання, компонентів змісту освіти (О. Музальов) тощо.

Процес інтегральності передбачає в педагогічному університеті як закладі універсальної освіти забезпечення цілісності професійно-особистісного становлення майбутнього фахівця на основі усвідомлення ним педагогічної діяльності як інтегрованого компонента культурного буття людства.

Інтеграційні процеси в педагогіці відбуваються переважно на прикладному рівні, що виявляється в цілеспрямованому об'єднанні (синтезі) певних навчальних предметів у самостійні педагогічні системи цільового призначення, спрямовані на забезпечення цілісності знань і вмінь. Утім, зауважимо, що в теорії навчання інтеграція на методичному рівні в межах законів, закономірностей принципів розвитку особистості

передбачає дидактичний рівень, що забезпечує інтеграційні процеси в межах ідей, закономірностей і принципів організації навчання.

Аналіз тенденцій розвитку хореографічно-освітніх процесів показав, що перспективне становлення інтеграційних процесів у змісті хореографічного навчання формується у вигляді взаємозбагачення різних видів мистецтва, синтезу різних видів мистецтва та їх окремих властивостей в одному жанрі.

Дослідженню різних аспектів інтеграції в галузі мистецької освіти присвятили свої праці Н. Гонтаровська, Л. Масол, В. Новоблаговещенський, О. Нижник, О. Отич, О. Рудницька та ін. Так, О. Рудницька, розводячи поняття взаємодії синтезу та інтеграції з позицій педагогіки мистецтва наголошує, що інтеграція передбачає варіанти комплексного використання окремих видів художньої діяльності, сприяє гармонійному розвитку особистості, розрізняє цілісну художню картину світу і в такий спосіб впливає на формування світогляду людини. Крім того, будь-який вид мистецтва, що використовується як окремий, унеможливує повномірне забезпечення розв'язання освітніх завдань [9, 102].

Проаналізувавши даний підхід та порівнявши його з позиціями інших учених із проблеми інтеграції мистецтв, О. Отич інтеграцію мистецтв розглядає як вид їх взаємодії, що становить собою таку єдність різновидів мистецтва, у якій проглядаються такі тенденції:

- зв'язок їх між собою є більш сильним, ніж у комплексі, але не таким застиглим, як у синтезі;
- зберігається їх специфічність і відносна автономність, що передбачає можливість їх диференціації на самостійні види мистецтва.

О. Отич обґрунтовує предметно-інтегративну динамічну модель навчання майбутніх педагогів, яка передбачає інтеграцію мистецького компонента змісту професійної підготовки студентів професійно-педагогічних закладів освіти з іншими її компонентами [4, 103]. Крім того, О. Отич розрізняє інтеграцію у системі професійної мистецької освіти й у системі професійної освіти. Інтеграційність у професійній мистецькій освіті реалізується «у межах предметно-інтегративної моделі навчання, що поєднує предметне викладання мистецьких дисциплін та інтегровані мистецькі курси, у яких різновиди мистецтв, мистецькі знання та враження інтегруються навколо домінантного виду мистецтва» [4, 104]. Завдяки цьому створюється широке й багатогранне мистецьке середовище професійної підготовки майбутнього митця, яка забезпечує різнобічність і гармонійність його художньо-естетичного та професійного розвитку. У професійній освіті передбачається інтеграція мистецького та фахового компонентів професійної підготовки з метою розв'язання дидактичних завдань конкретного навчального предмета, теми, заняття. Звідси зміст мистецько-педагогічної освіти інтегрує мистецьку та педагогічну складові.

Теоретична позиція О. Шевнюк базується на розумінні провідного значення принципу інтегральності в культурологічній освіті майбутнього

вчителя, який «реалізується у стратегії доцільності взаємодії мети культурологічної освіти та її змісту, досягнення цілісності та внутрішньої єдності основних її компонентів, її спрямуванні у площину проектування індивідуального стилю педагогічної діяльності майбутнього вчителя на фундаменті особистісного розвитку, інтелектуального вдосконалення та моральної усталеності» [13, 114].

Точка зору О. Соколової щодо шляхів інтеграції полягає в доцільності закріплення у свідомості особистості фундаментальних і водночас конкретних категорій і понять, володіння прийомами взаємодоповнення, перегрупування, узагальнення. Водночас, О. Соколова зосереджує увагу на визначенні теоретичного рівня інтеграції, який характеризується величиною осягнення гносеологічного простору художньої інформації, синтезом художньо-естетичних концепцій, теорій, систем; уніфікацією та універсалізацією понять, категорій, визначень, де «взаємозв'язок знань відбувається за умов переносу принципу онтологічних уявлень з однієї групи мистецьких знань до інших» [12, 43].

Т. Рейзенкінд справедливо доводить, що формування творчої особистості на основі інтеграції мистецтв повинне ґрунтуватися на синтезі методів та прийомів екстраполяції, довільного варіювання параметрами знань, використання символічної аналогії, що передбачає реалізацію поетичних моделей з метою утворення гіпотез та нових оригінальних продуктів творчості. Водночас, на теоретичному рівні визначаються диференційовані ознаки кожного виду мистецтва, методи порівняльного аналізу, наголошується на необхідності розглядати більшість питань на основі забезпечення «фантастичних аналогій, що ігнорують фундаментальні закони природи, сприяють порушенню традиційних стереотипів і формуванню такого показника особистості, як творчо-інтелектуальна активність» [8, 29–31].

Інтеграційні процеси, що відбуваються у широкому просторі освітніх новацій, безпосередньо зорієнтовані на значне підвищення творчого потенціалу фахівців. За Г. Падалкою, в мистецькому навчанні ці орієнтири знаходять педагогічну трансформацію у запровадженні методики, провідними засадами якої виступають формування мотивації до творчості, розвиток художньо-творчої уяви студентів, забезпечення взаємодії емоційних і раціональних факторів їх мистецької діяльності, пошук засобів опосередкованого педагогічного впливу на стимулювання інтуїції студентів у процесі вирішення творчих завдань [6, 18].

Можливість використання знаннєвого досвіду в галузі суміжних мистецтв, здатності до глибокого пізнання загальних законів художньої творчості має впливати на вдосконалення хореографічної підготовки майбутніх фахівців. Інтеграційність процесів у хореографічній і загальнохудожній освіті студентів передбачається в напрямі застосування декількох видів мистецтв з метою ефективного впливу на їх емоційну сферу, розвиток художньо-образного мислення. Дотримання певної

систематизованої послідовності у використанні кожного з видів мистецтв на занятті також актуалізує застосування інтеграційних підходів. Останні розширюють межі впливу, якщо спираються на здатність студентів до проведення художніх паралелей між різними видами мистецтва. Системно сконпоноване осягнення мистецтв у процесі хореографічно-фахової підготовки забезпечує компенсацію відсутніх знань і вмінь у галузі художньої освіти.

Упровадження інтеграційного підходу у процес навчання студентів базується на положеннях концепції Б. Юсова. Основними ознаками такого підходу виступають: багатоаспектність художнього впливу на студентів; цілісний характер навчання й художньої самореалізації; єдність виконавської діяльності та сприйняття законів мистецтва; відносна самостійність розвитку художнього сприйняття та асоціативного мислення; взаємодія функцій мистецтва та педагогічних умов їх реалізації в майбутній професійній діяльності.

Велике значення в підготовці майбутніх фахівців-хореографів у контексті інтеграційних підходів приділяється розвитку в студентів художньо-творчих можливостей, які лежать в основі цілісного художнього сприйняття мистецтва танцю й асоціативно-інтегрованого мислення. Одним зі шляхів активізації вмінь художньо-творчої хореографічної діяльності з точки зору інтеграційних процесів вважається розвиток здатності студентів вибудовувати цілісний образ з опорою на мистецькі аналогії, сутнісною характеристикою проведення яких «виступає єдність змістовного наповнення художніх образів» [5].

Отже, розвиток у студентів умінь творчої інтерпретації образів хореографічної композиції виступає одним зі шляхів реалізації інтеграційних процесів. Формування уявлень про мистецтво танцю як галузь єдиної культури сприяє розвитку інтегрального стилю мислення студентів. О. Шевнюк підкреслює, що інтегральний стиль мислення є системоутворюючою ознакою професійно-особистісного становлення майбутнього вчителя, оскільки завдяки йому здійснюється гармонізація фахової свідомості й поведінки [13, 114].

Відповідно до провідних характеристик інтегрального мислення, визначаються основні орієнтири розвитку вмінь реалізації інтегрованих процесів, а саме:

- залучення студентів до проведення паралелей між хореографією та іншими видами мистецтва;
- оволодіння майбутніми фахівцями методами асоціювання та виокремлення образної специфіки в процесі мистецьких порівнянь;
- усвідомлення студентами художніх закономірностей часового розгортання образів;
- спонукання студентів до творчого оперування художніми категоріями;

- досягнення єдності інтегральності з інтенсифікацією навчального процесу, що дозволяє за найменших затрат часу максимально збільшити обсяг засвоєної інформації.

Проаналізувавши вищезазначені підходи й порівнявши їх із практичними результатами, доцільно зробити узагальнення про те, що провідні напрями й можливості вдосконалення хореографічної підготовки майбутніх фахівців у сучасних умовах суспільного й культурного життя сприяють творчому опануванню отриманих знань, підвищенню рівня загальної та художньої освіченості. Впровадження інтеграційних процесів сприяє не тільки вільній орієнтації майбутніх педагогів-хореографів у змісті дисциплін художнього циклу, а й підвищенню ерудиції, забезпеченню системності мистецько-педагогічних знань, здатності знаходити шляхи формування художньої культури своїх вихованців.

Комплексний характер підготовки студентів потребує розвитку інтеграційних умінь, спрямованих на засвоєння мистецько-педагогічних знань. Якісна реалізація інтеграційних умінь сприяє «розвитку творчого потенціалу особистості (уяви, фантазії, здатності до синестезії) завдяки застосуванню далеких і близьких емоційно-образних асоціацій, мовно-символічних аналогій і жанрово-стилістичних паралелей, опануванню механізмів переносу знань і досвіду з одних сфер у інші» [3, 109].

Уміння проведення художніх паралелей між різними видами мистецтва з метою застосування в хореографічно-педагогічній діяльності відшліфовується в процесі проведення аналогій між хореографічними й літературними образами, між хореографією та живописом тощо. Такий підхід впливає на розуміння студентами художніх закономірностей часового розгортання образів, активізує образність сприймання у студентів-хореографів. До того ж, розвиток уміння реалізовувати зв'язки між різними галузями виконавської підготовки відіграє вирішальну роль у професійному становленні студентів.

Слід підкреслити, що можливість інтеграційних підходів у процесі підготовки студентів у галузі хореографічного мистецтва зумовлюється кінцевою метою діяльності фахівця хореографічно-педагогічного профілю, досягнення якої залежить від якості застосування спеціальних і педагогічних знань. Система педагогічної спрямованості підготовки фахівців забезпечується інтеграцією спеціальних і педагогічних знань. Звідси, впровадження інтеграційних процесів має суттєве значення в реалізації педагогічної спрямованості спеціальних дисциплін. Крім того, цілеспрямоване вивчення змісту хореографічних дисциплін доводить можливість засвоєння консолідаційної єдності педагогічних і спеціальних знань у межах певної навчальної дисципліни.

Таким чином, ізольоване, відокремлене навчання хореографії має поступитися місцем орієнтації, спрямуванню пізнання на досягнення узагальнених закономірностей мистецтва та їх відображення в хореографічному мистецтві. Студенти мають усвідомити, що танцювальна

композиція, як і інші види мистецтва, є результатом художньо-образного освоєння світу, що має одну природу та ґрунтується на тих самих принципових засадах, що й ціла низка художніх засобів виразності, має універсальний характер. Орієнтація на образну спорідненість хореографічних, музичних, образотворчих, літературно-поетичних, театральних та інших образів, на спорідненість стильових закономірностей їх створення сприяє збагаченню уявлень студентів у хореографічному мистецтві. Оволодіння хореографічним мистецтвом у вищому навчальному закладі не може здійснюватись ефективно не тільки поза проведенням художньо-стильових аналогій, а й поза усвідомленням і встановленням інтеграційних зв'язків між різновидами мистецтва.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Результати проведеної роботи дають можливість сформулювати висновок про необхідність і своєчасність розгляду проблеми забезпечення інтеграційних процесів у хореографічній освіті та дозволяють висвітлити низку питань щодо з'ясування специфічних ознак реалізації визначених процесів під час хореографічної підготовки.

Насамкінець підкреслимо, що дана публікація актуалізує далеко не все коло питань у контексті обраної тематики. Вимагають подальшої наукової розробки питання щодо технологічного та методичного забезпечення втілення інтеграційних підходів у навчання студентів-хореографів, шляхів забезпечення спорідненості стильових закономірностей створення хореографічних образів у напрямі розвитку художнього сприймання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Козловська І. М. Філософсько-методологічні аспекти інтеграції знань у змісті сучасної освіти / І. М. Козловська // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 1999. - № 3. – С. 21-27.
2. Козловська І. М. Формування змісту освіти: теоретичні основи дидактичної інтеграції / І. М. Козловська // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 1999. - № 4. – С. 73–79.
3. Малашевська І. А. Музично-теоретична підготовка вчителів музики на історико-стильовій основі / І. А. Малашевська // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти : збірник наукових праць. – Вип. 1 (6). - К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – С. 130–138.
4. Отич О. М. Мистецтво у системі розвитку творчої індивідуальності майбутнього педагога професійного навчання: теоретичний та методичний аспекти : монографія / О. М. Отич ; за наук. ред. І. А. Зязюна. – Чернівці : Зелена Буковина, 2009. – 752 с.
5. Падалка Г. М. Професійно-цілісний підхід і його реалізація в умовах художньої освіти майбутнього вчителя (на матеріалі музичних дисциплін) : методичні рекомендації / Г.М. Падалка. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 1999. – 33 с.
6. Падалка Г. М. Актуальні проблеми професійної підготовки вчителя музики / Г. М. Падалка // Теорія і методика мистецької освіти : збірник наукових праць. – Вип. 1. - К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2000. – Вип. 1. – С. 3–21.

7. Педагогічний словник/ за ред. М. Д. Ярмаченка. – К. : Педагогічна думка, 2001. – 536 с.
8. Рейзенкинд Т. И. Теория и практика комплексного подхода к проблеме взаимодействия искусств в профессиональной подготовке учителя музыки / Т. И. Рейзенкинд. – К., 1995. – 200 с.
9. Рудницька О. П. Музыка і культура особистості і проблеми сучасної педагогічної освіти : навчальний посібник / О. П. Рудницька. – К. : ІЗМН, 1998. – 248 с.
10. Сидоренко В. К. Основи наукових досліджень : навч. Посібник для вищих педагогічних закладів освіти / В. К. Сидоренко, П. В. Дмитренко. - К. : РНЦ «ДІПІТ», 2000. – 259с.
11. Советский энциклопедический словарь. – М. : Изд-во «Советская энциклопедия», 1981. – 160 с.
12. Соколова О. Основи інтеграції мистецьких знань (теоретико-методологічний аналіз) / О. Соколова // Теорія і методика мистецької освіти : зб. наук. праць. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2001. – Вип. 2. – С. 40–48.
13. Шевнюк О. Л. Культурологічна освіта майбутнього вчителя: теорія і практика : монографія / О. Л. Шевнюк. – К : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2003. – 232 с.

РЕЗЮМЕ

Еременко О. В. Интеграционные процессы: особенности реализации в хореографическом образовании.

В статье освещаются особенности реализации интеграционных процессов в хореографическом образовании. Доказано, что интеграционные процессы в образовании возникают в основном на уровне приложения, который проявляется в целенаправленном объединении (синтезе) отдельных предметов в независимые образовательные системы, направленные на обеспечение целостности знаний и умений.

Результаты этой работы дают возможность сформулировать вывод о необходимости и своевременности рассмотрения проблемы обеспечения интеграционных процессов в хореографическом образовании и позволяют выделить ряд вопросов, касающихся разъяснения особенностей реализации определенных процессов в ходе хореографической подготовки.

Автор подчеркнул, что возможность интеграции подходов в обучении хореографического искусства студентов определяется конечной целью специалиста хореографического-педагогического профиля, достижение которых зависит от качества применения специальных и педагогических знаний. Система подготовки педагогической направленности обеспечивается за счет интеграции специальных и педагогических знаний. Таким образом, осуществление интеграционных процессов имеет важное значение в осуществлении педагогической направленности специальных дисциплин. Кроме того, целенаправленное изучение содержания хореографических дисциплин доказывает возможность усвоения консолидации единства педагогических и специальных знаний в рамках определенной учебной дисциплины.

В заключение автор подчеркивает, что эта публикация не охватывает весь спектр вопросов в контексте выбранной темы. Дальнейшие исследования должны быть направлены на проблемы технологического и методического обеспечения реализации интеграционных подходов в обучении студентов-хореографов, способы обеспечения связей стилевых закономерностей в создании хореографических образов, направленные на развитие художественного восприятия.

Ключевые слова: интеграция, интеграционные процессы, хореографическое образование, студенты-хореографы.

SUMMARY

Yeremenko O. V. Integration processes: peculiarities of implementation in choreography education.

The article highlights the peculiarities of realization of integration processes in choreography education. It is proved that integration processes in education occur mostly at the application level, which is manifested in the purposeful unification (synthesis) of certain subjects in the purposeful independent educational systems, aimed at ensuring the integrity of knowledge and skills.

The results of this work provide an opportunity to formulate a conclusion about the necessity and timeliness of consideration of the problems of ensuring the integration processes in choreography education and allow highlighting a number of questions regarding clarification of specific features of implementation of defined processes during choreography training.

It is stressed that the possibility of integration approaches in the choreographic art students' training is determined by the ultimate goal of a specialist of choreographic-pedagogical profile, the achievement of which depends on the quality of application of special and pedagogical knowledge. The system of training of pedagogical orientation is provided by the integration of special and pedagogical knowledge. Hence, implementation of integration processes is essential in the implementation of pedagogical orientation of special disciplines. In addition, a focused study of the content of choreographic disciplines proves the possibility of assimilation of consolidation unity of pedagogical and special knowledge within a certain academic discipline.

In conclusion, the author emphasizes that this publication has not discussed the whole range of issues in the context of the chosen topic. Further researches should be directed at the issue of technological and methodological support of implementation of integration approaches in the training of students-choreographers, the ways to ensure the relations of style laws in creating choreographic images towards the development of artistic perception.

Key words: integration, integration processes, choreographic education, students-choreographers.